

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

13 DÉCEMBRE 1999

Proposition de loi visant à promouvoir la parité entre hommes et femmes lors des scrutins électoraux

(Déposée par Mme Anne-Marie Lizin et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

Le Code électoral, dans son article 117*bis*, alinéa 1er, (inséré par la loi du 24 mai 1994) dispose que «sur une liste électorale, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de deux tiers du total constitué par la somme des sièges à pouvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants». Cet article a donc pour la première fois instauré la notion de «quota» dans la loi électorale.

La quotité deux tiers/un tiers s'applique désormais à toutes les élections, mais cette étape ne peut être qu'un moment vers la mise en œuvre de la parité.

La notion de parité représente un progrès pour la participation équilibrée des hommes et des femmes sur les listes électorales. Cependant, dans la loi du 24 mai 1994, il n'est pas fait de référence à la notion d'ordre utile pour le dépôt des listes.

Les femmes doivent figurer, à parité de nombre, sur les listes, mais également de façon équilibrée en place utile ou non sur l'ensemble de la liste. La même règle doit s'appliquer à la liste des suppléants. Afin de déterminer le concept d'ordre utile sur une liste, il convient de se référer au nombre de mandats obtenus par la liste lors des dernières élections.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1999-2000

13 DECEMBER 1999

Wetsvoorstel ter bevordering van de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen bij verkiezingen

(Ingediend door mevrouw Anne-Marie Lizin c.s.)

TOELICHTING

Artikel 117*bis*, eerste lid, van het Kieswetboek (ingevoegd bij wet van 24 mei 1994) bepaalt: «Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan twee derde van het totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezing te begeven zetels en het maximaal aantal toegelaten kandidaat-opvolgers.» Met dit artikel wordt dus voor het eerst een quotaregeling in de kieswet geïntroduceerd.

De verhouding twee derde/een derde is voortaan van toepassing op alle verkiezingen, maar moet worden beschouwd als een overgang naar volledige pariteit.

De invoering van een quotaregeling draagt ongetwijfeld bij tot een meer evenwichtige verdeling van het aantal mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor verkiezingen. Echter, in de wet van 24 mei 1994 is geen sprake van het begrip verkiesbare plaats bij het indienen van de lijsten.

Het is niet voldoende evenveel vrouwen op de lijsten op te nemen, zij moeten op een evenwichtige manier op de hele lijst voorkomen op de al dan niet verkiesbare plaatsen. Hetzelfde geldt voor de lijst van de kandidaat-opvolgers. Om vast te stellen welke voor een bepaalde lijst de verkiesbare plaatsen zijn, moet worden gekeken naar het aantal mandaten dat die lijst bij de laatste verkiezingen heeft behaald.

L'alternance est donc une pratique qui permet de compléter la parité en nombre par une véritable égalité de chances face à l'élection.

En outre, le premier candidat effectif et le premier suppléant doivent être de sexe différent. Cette règle peut permettre au premier suppléant de sexe différent du premier effectif d'accéder à un mandat après la cessation des fonctions du titulaire.

Anne-Marie LIZIN.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution, à l'exception des articles 6, 7 et 8 qui règlent une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 117*bis* du Code électoral, inséré par la loi du 24 mai 1994, les alinéas 1er et 2 sont remplacés par l'alinéa suivant :

« Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total constitué par la somme des sièges à pourvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent et, en tout état de cause, le premier candidat suppléant sera d'un sexe différent du premier candidat effectif. »

Art. 3

Dans l'article 14*bis* de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État, inséré par la loi du 24 mai 1994, les alinéas 1er et 2 sont remplacés par l'alinéa suivant :

« Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total constitué par la somme des sièges à pourvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent et, en tout état de

De afwisseling van beide geslachten op de lijst vormt dus een aanvulling op de numerieke pariteit, omdat mannen en vrouwen zo een gelijke kans wordt geboden om effectief verkozen te raken.

Daarnaast moeten de eerste kandidaat en de eerste kandidaat-opvolger van een verschillend geslacht zijn. Op basis van deze regel kan de eerste kandidaat-opvolger, van een ander geslacht dan de eerste kandidaat-titularis, een mandaat bekleden nadat deze laatste zijn functie heeft neergelegd.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, met uitzondering van de artikelen 6, 7 en 8, die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 117*bis* van het Kieswetboek, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, worden het eerste en het tweede lid vervangen als volgt :

« Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezing openstaande zetels en het maximumaantal toegelaten kandidaat-opvolgers. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een verschillend geslacht zijn en hoe dan ook moet de eerste kandidaat-opvolger van een ander geslacht zijn dan de eerste kandidaat-titularis. »

Art. 3

In artikel 14*bis* van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, worden het eerste en het tweede lid vervangen als volgt :

« Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezing openstaande zetels en het maximumaantal toegelaten kandidaat-opvolgers. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een ver-

cause, le premier candidat suppléant sera d'un sexe différent du premier candidat effectif.»

Art. 4

Dans l'article 11*bis* de la loi du 12 janvier 1989 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, inséré par la loi du 24 mai 1994, les alinéas 1er et 2 sont remplacés par l'alinéa suivant :

«Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total constitué par la somme des sièges à pourvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent et, en tout état de cause, le premier candidat suppléant sera d'un sexe différent du premier candidat effectif.»

Art. 5

L'article 22*bis* de la loi du 6 juillet 1990 réglant le mode d'élection du Conseil de la Communauté germanophone, inséré par la loi du 24 mai 1999, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 22*bis*. — Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total de sièges à pourvoir pour l'élection. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent.

Les dispositions de l'alinéa 1er ne sont d'application qu'en cas de renouvellement intégral du Conseil de la Communauté germanophone.»

Art. 6

L'article 21*bis* de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, inséré par la loi du 24 mai 1994, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 21*bis*. — Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total constitué par la somme des sièges à pourvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent et, en tout état de cause, le premier candidat suppléant sera d'un sexe différent du premier candidat effectif.»

schillend geslacht zijn en hoe dan ook moet de eerste kandidaat-opvolger van een ander geslacht zijn dan de eerste kandidaat-titularis.»

Art. 4

In artikel 11*bis* van de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Raad van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest wordt verkozen, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, worden het eerste en het tweede lid vervangen als volgt :

«Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezing openstaande zetels en het maximumaantal toegelaten kandidaat-opvolgers. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een verschillend geslacht zijn en hoe dan ook moet de eerste kandidaat-opvolger van een ander geslacht zijn dan de eerste kandidaat-titularis.»

Art. 5

Artikel 22*bis* van de wet van 6 juli 1990 tot regeling van de wijze waarop de Raad van de Duitstalige Gemeenschap wordt verkozen, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt vervangen als volgt :

«Art. 22*bis*. — Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal aantal bij de verkiezing openstaande zetels. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van verschillend geslacht zijn.

De bepalingen van het eerste lid krijgen alleen toepassing bij een volledige vernieuwing van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.»

Art. 6

Artikel 21*bis* van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt gewijzigd als volgt :

«Art. 21*bis*. — Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezing openstaande zetels en het maximumaantal toegelaten kandidaat-opvolgers. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een verschillend geslacht zijn en hoe dan ook moet de eerste kandidaat-opvolger van een ander geslacht zijn dan de eerste kandidaat-titularis.»

Art. 7

À l'article 11, § 1er, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, inséré par la loi du 16 juillet 1993, et modifié par les lois du 11 avril 1994 et 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

A) les alinéas 7 et 8 sont remplacés par l'alinéa suivant :

«Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total de sièges à pourvoir pour l'élection. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent.»;

B) dans l'alinéa 9, le mot «trois» est remplacé par le mot «deux».

Art. 8

À l'article 23, § 3, de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, modifié par les lois du 24 mai 1994 et du 7 juillet 1994, sont apportées les modifications suivantes :

A) les alinéas 2 et 3 sont remplacés par l'alinéa suivant :

«Sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de la moitié plus un du total de sièges à pourvoir pour l'élection. La liste sera établie en alternant des candidats de sexe différent.»;

B) dans l'alinéa 4, les mots «des deux alinéas précédents» sont remplacés par les mots «de l'alinéa précédent».

Anne-Marie LIZIN.
Nathalie de T' SERCLAES.
Magdeleine WILLAME-BOONEN.

Art. 7

In artikel 11, § 1, van de inrichtingswet van 19 oktober 1921 der provincieverkiezingen, ingevoegd bij de wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wetten van 11 april 1994 en 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) het zevende en het achtste lid worden vervangen als volgt :

«Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal aantal bij de verkiezingen openstaande zetels. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een verschillend geslacht zijn.»;

B) in het negende lid wordt het woord «drie» vervangen door het woord «twee».

Art. 8

In artikel 23, § 3, van de gecoördineerde gemeentekieswet van 4 augustus 1932, gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en van 7 juli 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) het tweede en het derde lid worden vervangen als volgt :

«Op een lijst mag het aantal kandidaten van hetzelfde geslacht niet meer bedragen dan de helft plus één van het totaal aantal bij de verkiezing openstaande zetels. Op de lijst moeten de kandidaten afwisselend van een verschillend geslacht zijn.»;

B) in het vierde lid worden de woorden «de twee voorgaande leden» vervangen door de woorden «het voorgaande lid».